

TÜRKİYE GÖRME ENGELLİLER YÜZME ŞAMPİYONASINA KATILAN SPORCULARIN SPORA ÖZGÜ BAŞARI MOTİVASYON DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ*

Atike YILMAZ¹

Hüseyin KIRIMOĞLU¹

Kerimhan KAYNAK²

ÖZET

Bu araştırma Türkiye Görme Engelliler Yüzme Şampiyonasına katılan, görme engelli sporcuların, spora özgü başarı motivasyon düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesine odaklanmıştır. Katılımcıların spora özgü başarı motivasyonlarının belirlenmesinde, araştırmacılar tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ile Wills tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlaması Tiryaki ve Gödelek (1997) tarafından yapılan "Spora Özgü Başarı Motivasyonu" ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Türkiye Görme Engelliler Federasyonu tarafından 2017 yılında, Alanya ilinde gerçekleştirilen Türkiye Görme Engelliler Yüzme Şampiyonası'na katılan, toplamda 94 (35 kadın, 59 erkek) görme engelli sporcu oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise, çalışmamıza gönüllü katılan, toplamda 74 (27 kadın, 47 erkek) sporcu oluşturmıştır. Araştırmanın verileri SPSS 22.0 istatistik programında analiz edilmiştir. Normallik sınaması testine göre; Sporda başarı motivasyonu ölçeği toplam puan, başarıya yaklaşma ve güç gösterme güdüsü alt boyutu toplam puanı normal dağılım göstermiştir ($p>0,005$), başarısızlıktan kaçma alt boyutu toplam puanı ise, normal dağılım göstermemiştir ($p<0,005$). Normal dağılım gösteren verilere Anova, normal dağılım göstermeyen verilere Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Elde edilen bulgularda katılımcıların, spora özgü başarı motivasyon düzeylerinin, cinsiyet, eğitim durumu, algılanan gelir, yaş ve engelin oluşum zamanı değişkenleri açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, buna karşın, başarıya yaklaşma güdüsü düzeyi ile yaş gruplarının birbirleri arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir. Elde edilen farklılığa göre, 11-15 yaş aralığında bulunan katılımcıların 16-20 yaş katılımcılara, 16-20 yaş aralığında bulunan katılımcıların ise 21-25 ve 25 yaş üstü katılımcılara oranla daha yüksek başarıya yaklaşma güdüsüne sahip oldukları tespit edilmiştir. Sonuç olarak katılımcılar açısından, spora özgü başarı motivasyon düzeyleri ile araştırma değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunamazken, 16-20 yaş arasındaki katılımcıların başarıya yaklaşma güdüsünün yüksek olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Görme engelli, spora özgü başarı motivasyonu, yüzme

EVALUATION OF SPORTS SPECIFIC MOTIVATION LEVELS OF ATHLETES PARTICIPATING IN TURKEY VISUALLY IMPAIRED SWIMMING CHAMPIONSHIP*

ABSTRACT

This research is focused on examining the levels of motivation for success of visually impaired athletes participating in Turkish Visually Impaired Swimming Championship in terms of various variables. The "Personal Information Form" developed by researchers and "Sports Specific Motivation for Success" scale developed by Wills and adapted into Turkish by Tiryaki and Gödelek (1997) were used to determine participants' sports specific motivation for success. Participants' sport specific motivation levels for success were compared in terms of age, gender, education and perceived economic status, sports year, and time of disability. The target group of the research consisted of a total of visually impaired 94 athletes, (35 women and 59 men) participating in the "Turkish Visually Impaired Swimming Championship" organized by the Visually Impaired Federation in Turkey in 2017, in the province of Alanya. The sample group consisted of 74 participants in total, (27 women and 47 men) participating voluntarily. Data obtained from the study were analyzed with SPSS 22.0 statistical packaged software. Findings were obtained by applying Anova to data with normal distribution, and applying Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests to data without normal distribution ($p<0.005$). According to the findings obtained, it was determined that participants' sports specific motivation levels for success did not differ significantly in terms of gender, educational status, perceived income, age and time of disability. On the other hand, there was a significant difference between the level of motivation for closeness to success and age groups. According to the difference obtained, participants in the age range of 11-15 years were found to have a higher motivation for closeness to the success than participants in the age range of 16-20 group and participants in the age range of 16-20 years were found to have a higher motivation for closeness to the success than participants in the age range of 11-15, 21-25 and over 25. As a conclusion, it can be said that there was not a significant difference between the sports specific motivation levels for success and the research variables in terms of the participants of the research, while the participants of 16-20 age group had a higher motivation for closeness to the success.

Keywords: Sports specific motivation, Swimming Visually impaired

Atike YILMAZ: 0000-0003-4489-9671
Hüseyin KIRIMOĞLU: 0000-0002-9756-1749
Kerimhan KAYNAK: 0000-0002-5608-2661

*Bu çalışma 15. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde (15-18 Kasım 2017, Antalya) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Muş Alparslan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Muş "Yazışmadan sorumlu yazar" atiketan@gmail.com

² Erciyes Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kayseri

GİRİŐ

Günümüzde gerek devletlerin, gerekse de bireylerin çok geniş yelpazede fayda sağlamaya çalıştığı unsurlar içerisinde spor önemli bir araç olarak kabul edilebilir. Bu yelpaze o kadar geniş alana yayılmıştır ki, spor artık günümüzde bir endüstri olarak kabul edilmekte ve Dünyadaki endüstriler içerisinde yerini almaktadır [1,2,3]. Bir yandan bireylerin bedensel, ruhsal, zihinsel ve sosyal yönlerini sağlık açısından geliştiren spor, diğer taraftan ülkelerin birbirlerine sportif üstünlük sağlamada kullandıkları önemli bir araç haline dönüşmüştür. Bu durumun sporda başarıya odaklanmayı ve galibiyet arzusunu artırdığı söylenebilir.

Gelişen teknolojiler, antrenman metotları ve materyalleri, sporcunun başarı elde etmesinde önemli etkenlerden sayılırken, bireyin başarma arzusu, tüm diğer unsurlar içerisinde önemli ve vazgeçilemez bir unsur olarak kabul edilebilir. Bu durum spor bilimi içerisinde önemli ve vazgeçilmez bir olgudur ve psikoloji bilimi tarafından motivasyon (güdülenme) kavramı ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Motivasyon, organizmayı davranıőa iten, bu davranıőların düzenliliğini, sürekliliğini belirleyen, davranıőa yön veren, çeşitli iç ve diő etkenler ile bunların işleyiőini sağlayan mekanizmalardır. Ayrıca davranıő anlamak ve açıklamak için geliştirilen bir kavram olarak da açıklanmaktadır [4-7]. Başarı motivasyonu ise; yapılan işi en üst düzeyde yapma, mükemmele ulaşma, zorlukların üstesinden gelme, diğerlerinden daha iyisini yapma ve başarı için çaba gösterme olarak tanımlanmıştır [8-10]. Dirmen'e (2014) göre sporda başarı motivasyonu, bir işi başarmaktan dolayı duyulan zevk ve doyum, gelecekteki başarılar için sporcuda yeni istekler ve yeni beklentiler doğuran güdü olarak tanımlamıştır[11]. Bu manada, spor ile uğraőan ve bundan zevk alan her birey için bu güdülenmenin oluşabileceğini söyleyebiliriz. Engelli bireyler için spor öncelikle toplumla bütünleşme ve adaptasyonlarını gerçekleştirmelerini ve kendi kendilerine yetebilme duygusunu ortaya çıkarmak için uygulanan rehabilite programları içinde yer almıştır [12]. Sporun engelli bireyleri üzerinde sosyal, biyolojik, psikolojik yönlerden faydalı olduğu, bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerine katkı sağladığı motive ettiği yapılan çalışmalarda da belirtilmiştir [13-16].

Engelli bireyin yapacağı sporun olumlu etkileri bireyin kendisine, ailesine, çevresine ve topluma doğrudan yansımaktadır. Engelliler için spor, bireyler arası iletiőimi artırmak, sosyalleşmek ve entegrasyonu geliştirmek anlamına gelir. Planlı ve düzenli yapılan

antrenmanlar, engelli bireylerin yaşam enerjisini artıran, hayata bağlayan ve özgüvenlerini geliştiren bir unsur olarak da dikkat çekmektedir [17-20].

Özellikle engelli sporcuların bir gruba dâhil olma ve bir gruba kendilerini kabul ettirebilmelerinin güven duygularını arttırdığı, motive ettiğini, bunun da sporcuların kendileri ile ilgili algılamalarına pozitif yönde etki ederek, kişilik gelişimlerini olumlu yönde etkilediği söylemek mümkündür. Bu amaçla çalışmamız; Türkiye Görme Engelliler Yüzme Şampiyonasına katılan, görme engelli sporcuların, spora özgü başarı motivasyon düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesine odaklanmıştır.

MATERYAL ve METOT

Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama modelinin kullanıldığı bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez [21].

Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye Görme Engelliler Spor Federasyonu 2017 yılı faaliyet programında yer alan ve Alanya ilinde yapılan, Türkiye Görme Engelliler Yüzme Şampiyonasına katılan, 35'i kadın, 59'u erkek olmak üzere genel toplamda 94 görme engelli sporcu oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise, çalışmamıza gönüllü olarak katılan, 27'si kadın, 47'si erkek olmak üzere genel toplamda 74 katılımcıdan oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, Wills (1982) tarafından geliştirilen [22] Türkçe uyarlanması 1997 yılında Tiryaki ve Gödelek (1997) tarafından yapılan "Spora Özgü Başarı Motivasyonu" ölçeği kullanılarak toplanmıştır [23]. Ayrıca araştırmacılar tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Katılımcıların spora özgü başarı motivasyon düzeyleri, yaş, cinsiyet, eğitim ve algılanan ekonomik durum, spor yaşı ve engelin oluşum zamanı açılarından mukayese edilmiştir. Katılımcıların görme engelli sporculardan oluşmasından dolayı, ölçeğin uygulanmasında, araştırmacılar her bir katılımcıya ölçek sorularını bir bir okunarak, cevapları toplamıştır. Willis'in ölçeği iki alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlardan ilki Güç

Gösterme Gúdüü (power motive, POW), ikincisi başarıya ilişkin güdülerdir. Başarıya ilişkin güdüler; başarıya yaklaşma güdüü (motive to approach success, MAS) ve başarısızlıktan kaçınma güdüüdür (motive to avoid failure, MAF). Başarıya yaklaşma güdüü Atkinson'un teorisi içinde yer alan Başarılı Olma Güdüü ile aynı anlama gelmektedir ve literatürde genellikle başarılı olma güdüü olarak kullanılmaktadır. Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği toplam 40 maddeden oluşan ve maddeleri, hiçbir zaman, çok az, bazen, oldukça fazla ve her zaman şeklinde ifade edilen beşli likert tipindedir. Ölçekte güç gösterme güdüü 12, başarılı olma güdüü 17 ve başarısızlıktan kaçınma güdüü 11 madde ile ölçülmeye çalışılmıştır. Tiryaki ve Gödelek tarafından uyarlanan ölçeğin güvenirlik analizleri sonucunda, alfa güvenirlik katsayılarını Güç Gösterme alt ölçeği için $r=0,81$, Başarıya Yaklaşma alt ölçeği için $r=0,82$ ve Başarısızlıktan Kaçınma alt ölçeği için $r=0,80$ olarak bulunmuşlardır. Ölçeđin "Güç Gösterme" ve "Başarıya Yaklaşma" alt boyutlarından elde edilen puanların yüksekliği; sporcunun ilgili motivasyon alt boyutlarında motivasyonunun yüksek olduğunu, düşük puanlar ise düşük motivasyon durumu göstermektedir. "Başarısızlıktan Kaçma" alt boyutundan alınan yüksek puanlar, sporcunun başarısızlık korkusunun ve stresinin daha fazla olduğunu göstermektedir [23].

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22.0 istatistik paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın hipotezlerini test etmek amacıyla verilerinin analizinde, frekans/yüzde dağılımı, normallik sınaması için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmış olup verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Bunun yanında, ikili karşılaştırmalarda Mann-Whitney U testi, çoklu karşılaştırmalarda Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Kruskal Wallis-H testinden sonra anlamlı farklılığın hangi gruplarda olduğunu belirlemek için, tekrar Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalardan kaynaklanabilecek tip I ve tip II hataları önlemek için bonferroni düzeltme yöntemi kullanılmıştır. (ekonomik durum, engel oluş zamanı değişkenleri için anlamlılık düzeyi (0,05) yapılan Mann-Whitney U testi miktarına (3) bölünmüş ve anlamlılık düzeyi 0,017 olarak belirlenirken spor yaşı, eğitim durumu ve yaş değişkeninde anlamlılık seviyesi (0,05) yapılan Mann-Whitney U testi miktarına (6) bölünmüş ve yeni anlamlılık seviyesi 0,008 olarak belirlenmiştir).

BULGULAR**Tablo1.** Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait İstatistiksel Dağılımlar

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	27	36,5
	Erkek	47	63,5
Yaş	11-15	28	37,8
	16-20	23	31,1
	21-25	9	12,2
	25 ve üstü	14	18,9
Eğitim durumu	İlköğretim	19	25,7
	Ortaöğretim	33	44,6
	Lisans	17	23,0
	Lisans Üstü	5	6,8
Ekonomik durum	Düşük	13	17,6
	Orta	43	58,1
	Yüksek	18	24,3
Spor yaşı	1-3	18	24,3
	4-6	21	28,4
	7-10	19	25,7
	11 ve üstü	16	21,6
Engel oluş zamanı	Doğum Öncesi	31	41,9
	Doğum Esnası	20	27,0
	Doğum Sonrası	23	31,1
Toplam		74	

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Test Sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Cinsiyet	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Güç gösterme güdüsü	Kadın	27	33,15	895,00	517,000	,186
	Erkek	47	40,00	1880,00		
Başarıya yaklaşma güdüsü	Kadın	27	38,00	1026,00	621,000	,879
	Erkek	47	37,21	1749,00		
Başarısızlıktan kaçma güdüsü	Kadın	27	39,26	1060,00	587,000	,593
	Erkek	47	36,49	1715,00		

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre spora özgü başarı motivasyonu ölçeğine ilişkin, güç gösterme güdüsü (U=517,000, p>0.05), başarıya yaklaşma güdüsü (U=621,000, p>0,05) ve başarısızlıktan kaçma güdüsü (U=587,000, p>0,05) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Yaş	N	Sıra ort.	sd	χ^2	p	(I-J)
Güç gösterme güdüsü	11-15	28	33,34	3	3,951	,267	
	16-20	23	44,04				
	21-25	9	31,50				
	25 ve üstü	14	38,93				
Başarıya yaklaşma güdüsü	11-15(1)	28	33,14	3	10,892	,012*	1** - 2
	16-20(2)	23	48,39				2** - 4
	21-25(3)	9	23,50				2** - 3
	25 ve üstü (4)	14	37,32				
Başarısızlıktan kaçma güdüsü	11-15	28	33,73	3	3,182	,364	
	16-20	23	43,98				
	21-25	9	34,44				
	25 ve üstü	14	36,36				

*p<0,05; **p<0,008

Katılımcıların meslek değişkenine göre spora özgü başarı motivasyonu ölçeğine ilişkin, güç gösterme güdüsü χ^2 (sd=3, n=74) = 3,951, p>0,05), başarısızlıktan kaçma güdüsü χ^2 (sd=3, n=74) = 3,182, p>0,05) alt boyutları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır. Ancak başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutunda χ^2 (sd=3, n=74) = 10,892, p<0,05) istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Anlamlı farklılığın hangi yaş kategorileri arasında olduğunu tespit etmek için yapılan tekrarlı Mann Whitney U testleri sonucunda başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutunda 11-15 yaş grubunun 16- 20 yaş grubuna, 16 – 20 yaş grubunun 21 – 25 yaş ve 25 ve üstü yaş grubuna istatistiksel olarak anlamlı farklılığı olduğu tespit edilmiştir (p<0,008).

Tablo 4. Katılımcıların eğitim durumu değişkenine göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Eğitim durumu	N	Sıra ort.	sd	χ^2	p
Güç gösterme güdüsü	İlköğretim	19	35,82	3	,696	,874
	Ortaöğretim	33	39,79			
	Lisans	17	35,85			
	Lisans Üstü	5	34,40			
Başarıya yaklaşma güdüsü	İlköğretim	19	31,84	3	4,094	,251
	Ortaöğretim	33	42,03			
	Lisans	17	38,24			
	Lisans Üstü	5	26,60			
Başarısızlıktan kaçma güdüsü	İlköğretim	19	38,58	3	1,356	,716
	Ortaöğretim	33	39,26			
	Lisans	17	35,65			
	Lisans Üstü	5	28,10			

Katılımcıların eğitim durumu değişkenine göre spora özgü başarı motivasyonu ölçeğine ilişkin, güç gösterme güdüsü χ^2 (sd=3, n=74) = ,696, p>0,05), başarıya yaklaşma

güdüğü alt boyutunda χ^2 (sd=3, n=74) = 4,094, $p>0,05$) ve başarısızlıktan kaçma güdüğü χ^2 (sd=3, n=74) = 1,356, $p>0,05$) alt boyutları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır.

Tablo 5. Katılımcıların ekonomik durum değişkenine göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Gelir durumu	N	Sıra ort.	sd	χ^2	p
Güç gösterme güdüğü	Düşük	13	39,88	2	,602	,740
	Orta	43	38,13			
	Yüksek	18	34,28			
Başarıya yaklaşma güdüğü	Düşük	13	46,62	2	2,841	,242
	Orta	43	35,56			
	Yüksek	18	35,56			
Başarısızlıktan kaçma güdüğü	Düşük	13	43,15	2	1,102	,576
	Orta	43	36,44			
	Yüksek	18	35,94			

Katılımcıların gelir durumu değişkenine göre spora özgü başarı motivasyonu ölçeğine ilişkin, güç gösterme güdüğü χ^2 (sd=3, n=74) = ,602, $p>0,05$), başarıya yaklaşma güdüğü alt boyutunda χ^2 (sd=3, n=74) = 2,841, $p>0,05$) ve başarısızlıktan kaçma güdüğü χ^2 (sd=3, n=74) = 1,102, $p>0,05$) alt boyutları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır.

Tablo 6. Katılımcıların spor yaşı Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Spor Yaşı	N	Sıra ort.	sd	χ^2	p
Güç gösterme güdüğü	1-3	18	34,69	3	4,333	,228
	4-6	21	44,19			
	7-10	19	30,87			
	11 ve üstü	16	39,75			
Başarıya yaklaşma güdüğü	1-3	18	28,67	3	5,480	,140
	4-6	21	43,86			
	7-10	19	40,71			
	11 ve üstü	16	35,28			
Başarısızlıktan kaçma güdüğü	1-3	18	38,61	3	3,026	,388
	4-6	21	42,17			
	7-10	19	30,61			
	11 ve üstü	16	38,31			

Katılımcıların spor yaşı değişkenine göre spora özgü başarı motivasyonu ölçeğine ilişkin, güç gösterme güdüğü χ^2 (sd=3, n=74) = 4,333, $p>0,05$), başarıya yaklaşma güdüğü alt boyutunda χ^2 (sd=3, n=74) = 5,480, $p>0,05$) ve başarısızlıktan kaçma güdüğü χ^2 (sd=3, n=74) = 3,026, $p>0,05$) alt boyutları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Engel Oluş Zamanı Değişkenine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Engel oluş zamanı	N	Sıra ort.	sd	χ^2	p
Güç gösterme güdüsü	Doğum Öncesi	31	38,16	2	,054	,973
	Doğum Esnası	20	37,23			
	Doğum Sonrası	23	36,85			
Başarıya yaklaşma güdüsü	Doğum Öncesi	31	33,65	2	1,771	,413
	Doğum Esnası	20	39,48			
	Doğum Sonrası	23	40,98			
Başarisızlıktan kaçma güdüsü	Doğum Öncesi	31	34,10	2	1,489	,475
	Doğum Esnası	20	41,30			
	Doğum Sonrası	23	38,78			

Katılımcıların engel oluş zamanı değişkenine göre spora özgü başarı motivasyonu ölçeğine ilişkin, güç gösterme güdüsü χ^2 (sd=3, n=74) = ,054, p>0,05), başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutunda χ^2 (sd=3, n=74) = 1,771, p>,05) ve başarısızlıktan kaçma güdüsü χ^2 (sd=3, n=74) = 1,489, p>0,05) alt boyutları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır.

TARTIşMA ve SONUÇ

Yapılan literatür incelemesi sonucunda, spora özgü başarı motivasyonunun, spor bilimcilerin araştırma konuları içerisinde sıklıkla çalışıldığını göstermesine rağmen, örneklem grubu açısından (görme engelli sporcular) değerlendirildiğinde, daha önce az çalışılmış bir araştırma konusudur. Bu nedenle çalışmanın bundan sonraki görme engelli sporcular üzerine yapılacak araştırmalar için yönlendirici olacağı söylenebilir. Araştırmada elde edilen bulgular, örneklem grubu üzerine konuya ilişkin olarak daha önce literatürde yer almadığı için, farklı spor branşlarında yer alan sporculara yönelik olarak çalışılan spora özgü başarı motivasyonu ve genel motivasyon çalışmaları ile mukayese edilecektir.

Araştırmada cinsiyet değişkeni açısından, spora özgü başarı motivasyonu ölçeği ve alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunamamıştır (p>0,05). Literatürde cinsiyet değişkenin irdelendiği bazı çalışmalarda da anlamlı farklılık bulunmamıştır [24-27]. Bu çalışmaların bulguları çalışma bulgumuzu desteklerken, cinsiyet değişkeninin spora özgü başarı motivasyonunu etkilediği ve bazı çalışmalarda kadın katılımcıların [28,29,30,31], diğer bazı çalışmalarda ise, erkek katılımcıların spora özgü başarı motivasyon düzeylerinin yüksek olduğu [32] belirtilmiştir. Tüm bu çalışmaların yanında, Aktaş ve ark, (2006)'da yapmış oldukları " Profesyonel Basketbolcularda Spora Özgü Başarı Motivasyon Düzeyinin Cinsiyetler Açısından Karşılaştırılması" çalışmalarında, erkek basketbolcuların daha yüksek düzeyde güç

gösterme güdüsüne sahipken, kadın basketbolcuların daha yüksek düzeyde başarıya yaklaşma güdüsüne sahip olduklarını, başarısızlıktan kaçma güdüsü alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık tespit edememişlerdir [33]. Öyleyse cinsiyet değişkeninin, spora özgü başarı motivasyonuna etkisinin genelleyemeyeceğini ve sadece cinsiyet değişkenin irdelendiği geniş örneklemlili çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Spora özgü başarı motivasyonu ölçeği ve alt boyutları ile ekonomik durum değişkeni açısından araştırmada anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$). Benzer olarak Kılınc ve ark, (2013) yaptıkları araştırmada anlamlı ilişkiye rastlamadıklarını bildirmiştir [21]. Bu çalışma bulgusu araştırma bulgusunu desteklerken, literatürde algılanan gelir seviyesinin başarı motivasyon düzeyini arttırdığı çalışmaların varlığından söz edilebilir [34,35]. Bu durum ise, bireylerin gelir seviyesini motive aracı olarak kullanıp kullanmamalarına göre farklılaştığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada elde edilen başka bir bulgu ise, spora özgü başarı motivasyonu ölçeği alt boyutlarına göre eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0,05$). Oysa Toros (2010)'a göre eğitim seviyesinin yükselmesi, motivasyonun artmasında etken olduğu belirtilmiştir [36]. Bu durum örneklem grubumuzun görme engeline sahip olmasından ve görme duyarlarını kullanamamasından kaynaklı olabileceği söylenebilir.

Araştırmamızda elde edilen diğer bulguda ise spor yaşı değişkeni açısından spora özgü başarı motivasyonu ölçeği alt boyutlarına göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Literatürde yapılan çalışmada spor yaşının başarı motivasyon düzeyini etkilemediği tespit edilmiştir [27,37]. Bulgular çalışmamızı destekler niteliktedir. Araştırmamızın bir diğer bulgusu olan engel oluş zamanı değişkenine göre spora özgü başarı motivasyonu ölçeği alt boyutlarına göre de anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Alan yazında yapılan çalışmaya göre bedensel engeli bireylerin spora özgü başarı motivasyon düzeylerinde başarıya yaklaşma güdüsü” ve “başarısızlıktan kaçınma güdüsü” alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ancak “güç gösterme güdüsü” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu bildirmiştir [38].

Araştırmadan elde edilen ve anlamlı farklılaşmanın tespit edildiği tek bulgu, görme engelli yüzücülerin yaş değişkeni açısından, spora özgü başarı motivasyonu düzeylerinin farklılık göstermesidir. Buna göre, katılımcıların başarıya yaklaşma güdüsü düzeyleri ile yaş gruplarının kendi içerisinde birbirleri arasındaki farklılığı tespit etmek için yapılan tekrarlı Mann Whitney U testleri sonucunda başarıya yaklaşma güdüsü alt boyutunda 11-15 yaş

grubunun 16- 20 yaş grubuna, 16 – 20 yaş grubunun 21 – 25 yaş ve 25 ve üstü yaş grubuna istatistiksel olarak anlamlı farklılığı olduğu tespit edilmiştir. Bu durumu, 11 – 15 yaş grubunun 16 – 20 yaş grubuna göre anlamlılık düzeyinin yüksek olmasını Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre bu yaş grubunun başarılı olmaya karşı yetersizlik dönemi içerisinde kapsaması ve öğrendikleri ve yaptıklarıyla çevreden beğeni ve takdir toplamak amacı gütmelerinden kaynaklı olduğunu söyleyebiliriz. 16-20 yaş grubunun ise 21 – 25 yaş ve 25 ve üstü yaş grubu katılımcılarına göre anlamlı çıkmasını, katılımcılarının ergenlik döneminin bir sonucu olarak, beğenilme, kendini ispat edebilme ve toplumda kendine yer edinme gibi motive edici motiveleri daha baskın bir biçimde yaşıyor olmalarından kaynaklı olabileceği söylenebilir.

Sonuç olarak, bu çalışmanın katılımcıları açısından, görme engelli yüzücü bireylerin spora özgü başarı motivasyon düzeylerinin, cinsiyet, ekonomik durum, eğitim durumu değişkenleri açısından değişmediğini, yaş grupları arasında 11- 15 ve 16-20 yaş aralığında bulunan katılımcıların diğer yaşlara göre spora özgü başarı motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- 1- Argan M, Katırcı H. Spor pazarlaması, Nobel Yayınları, Ankara;2002.
- 2- Katırcı H, Çağlarırnak Uslu N, Kaytancı UB, Özata E, Ergeç E. Spor ekonomisi, Anadolu Üniversitesi Yayını, No:2974, Eskişehir;2013.
- 3- Batmaz HÇ, et al. Küresel rekabetin spor endüstrisine etkisi. International Journal of Social Science, 2015; 42: 521.
- 4- Aydın A. Gelişim ve öğrenme psikolojisi, Alfa Yayınları, İstanbul;2001.
- 5- Doğan O. Spor psikolojisi, Nobel Kitapevi, Adana; 2005.
- 6- Cüceloğlu D. İnsan ve davranışı- psikolojinin temel kavramları. 15. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2006.
- 7- Öğölmüş S. Güdöleme (motivasyon) kuramları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi Eğitim Araştırma Uygulama Merkezi Yayınları 2002;5: 92-105.
- 8- Lawrence AP. The science of personality, John Willey & Sons, New York;1996
- 9- Gill DL. Psychological dynamics of sport, Champaign: IL, Human Kinetics, 1986
- 10- Tiryaki ř, Gödelek E, Spora özgü başarı motivasyonu ölçeğinin türk sporcuları için uyarlanması çalışması, I. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu Bildiri Kitapçığı, Bađırđan Yayınevi, Ankara, 1997.
- 11- Dirmen A. Farklı liglerde oynayan kadın futbol takımı oyuncularının başarı motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2014
- 12- Koparan ř. Özel ihtiyaçları olan çocuklarda spor. Uludađ Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi, 2003;17: 1.

- 13- Capio, CM, Sit CHP, Eguia KF, Abernethy B, Masters RSW. Fundamental movement skills training to promote physical activity in children with and without disability: A pilot study. *Journal of Sport and Health Science*, 2015; 4:235-243.
- 14- Sperstein GN, Glick GC, Parker RC. Social inclusion of children with intellectual disabilities in a recreational setting. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 2009;47(2): 97-107. doi:10.1352/1934-9556-47.2.97.
- 15- Filazoğlu Ç, Kırımoğlu H, Oz AŞ, İlhan EL. The Effects of physical education and sports on the self-concept of the children with mild mental disabilities. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*. Special Issue on the Proceedings of the 4th ISCS Conference – Part A. Special Issue 2015;3:55-72.
- 16- Karakaş G, Yılmaz A, Kaya BH. Teachers comments by 5-6 age children with autism spectrum disorders and behavior of the effect of social skills level sports. *Niğde University Journal Of Physical Education And Sport Sciences*, 2016;10(2): 280-294.
- 17- Şirinkan A, Şirinkan S, Çalışkan E. Engellilerde beden eğitimi ve spor dersinin öğrenci bakış aşıısıyla değerlendirilmesi. IX. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, 9-11 Kasım, Antalya, 2007.
- 18- Akın S, Kılınç F, Soyleyici ZS, Gocmen N. Investigation of the Effects of Badminton Exercises on Attention Development in Autistic Children. *Online Submission*, 2017;3(12), 106-118.
- 19- Akın S, Yüksel O. Spor Yapan ve Yapmayan Zihinsel Engelli Çocukların Dinamik Denge Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2016; 3(1): 33-40.
- 20- Tekkurşun DG, İlhan EL, Esentürk OK, Adnan KAN. Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği (eskmö): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2018; 16(1), 95-106.
- 21- Karasar, N. Bilimsel araştırma yöntemleri, Nobel Yayınları. Ankara; 2005.
- 22- Willis JD. Three Scales to Measure Competition-Related Motives in Sports. *Journal of Sport Psychology*; 1982;(4):338-353.
- 23- Tiryaki Ş, Gödelek E. Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinin Türk Sporcuları İçin Uyarlama Çalışması. 1. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu Bildirileri, 1997.
- 24- Seçen M. Çukurova üniversitesi'ndeki araştırma görevlilerinin motivasyonu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Adana, 2005.
- 25- Kılınç M, Ulucan H, Kaya K, Türkçapar Ü. Takım sporu yapanların motivasyon düzeylerinin farklı değerşkenlere göre incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2013; 11(2):133-144.
- 26- Erman AK, Şahan A, Can S. Sporcu bayan ve erkeklerin spora özgü başarı motivasyonlarının karşılaştırılması. 10th ICHPER SD European Congress & TSSA 8th International Sport Science Congress, 17-20 November, Antalya, 2004.
- 27- Can Y, Güven H, Soyer F, Demirel M, Bayansalduz M, Şahin K. Elit Taekwondo sporcularında Aile-Antrenör Kulüp Desteği ve Başarı Motivasyonu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2009;6(2):240-252.
- 28- Er N, Çobanoğlu G, Er G, Zekioğlu A, Yazıcılar İ, Sporda başarı motivasyonunun cinsiyetler aşıısından analizi, *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresinde sunulmuş Poster Bildiri*, Ankara, 10-11 Ekim, 2003.

- 29- Soyer F, Can Y, Güven H, Hergüner G, Bayansalduz M, Tetik B. Sporculardaki başarı motivasyonu ile takım birlikteliği arasındaki ilişkinin incelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2010;7(1): 225-239.
- 30- Türkmen M, Zekioğlu A, Yıldız K, Göral M. antrenörlerin spora özgü başarı motivasyonlarının karşılaştırılması. Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık Ve Tıp Bilimleri Dergisi, 2013;6(3): 51-62.
- 31- Üstün ÜD, Acet M, Ersoy A. Sporcular için spora özgü başarı motivasyonu: yaz spor okulundan bir örnek. Sosyal Bilimler Dergisi, 2016;49:115-123.
- 32- Ergür M. Elit sporcularda başarı motivasyonunun, durumluk kaygı düzeyleri üzerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir, 2002.
- 33- Aktaş Z, Çobanoğlu G, Yazıcılar İ, Er N. Profesyonel basketbolcularda spora özgü başarı motivasyon düzeyinin cinsiyetler açısından karşılaştırılması. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2006;4 (2):55-59.
- 34- Dursun S. Öğrencilerin matematikte başarılarını etkileyen faktörler: matematik öğretmenlerinin görüşleri bakımından. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2004;24 (2):217-230.
- 35- Akdemir Ö. İlköğretim öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutumları ve başarı güdüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir, 2006.
- 36- Toros T. Examination of relationship between autocratic coaching behaviours perceived by elite sportsmen and their motive to approach success, World Applied Sciences Journal, 2010;11(10):1210-1215.
- 37- Ural O. Futbolda takım performansına etki eden motivasyonel faktörlerin belirlenmesine yönelik bir uygulama (gençlerbirliği spor kulübü örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara, 2008.
- 38- Yaşar Sönmez B. Bedensel engelli sporcuların spora özgü başarı motivasyonlarının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ağrı, 2018.